

Iditarodi võidusõit

■ Tänavuse koerarakendite võiduajamise Alaskas võitis esimest korda välismaalane

1925. a veebruaris telegraferiti Beringi mere äärsest Nome'i linnakesest abipalve: meid tabas difteeriapuhang! Alaskaainukekoguseerumit leiti üle 1800 km kaugusel asuvat Anchorage'i linnast.

Kuidas seda aga toimetada abivajajateni? Raudteedsinnakanti polnud, lennuühendus sai toimida vaid suvel ja ilusa ilmaga. Üle jäi koerarakend.

Difteeriaga võidu

Raudteel toimetati arstim 250 miili põhja poole Nenanasse, sealt alustasid võitlust loodusstiihiaga 20 koerarakendit. See oli nagu teatesõit: raketid vahetusid umbes 100 km tagant.

Suurimaks takistuseks kujunesid rasked ilmaolud: algul 46° pakane ja paks lumi, siis vinge tuul. Just lõpu eel, Nome'i linna lähedal, kaotas viimane ajur Gunner Kaassen kastiseerumiga. Paljastekätega lund kaevatas õnnestus tal arstimid siiski leida.

127,5 tundi kestnud 1085 km pikkune sõit lõppes küünlapäeval inimeste võiduga. Linna lapse olid päästetud.

Maailmakuulsat Idiradi koerarakendite võidusõitu seostatakse tavaliselt just eespool toodud epopöaga. Tegelikult kujunes selline ühendusviis kahe mere vahel välja hoopis varem: kullapalaviku kõige ägedama möllamise ajal 1908.

Iditarod on aga jõgi Alaskal, mille orgu mööda kulges ilmselt juba iidne rahvaste liikumine Aasia ja Ameerika vahel üle Beringi väina.

Koerarakendite võidusõit Anchorage'ist Nome'i toimub 1973. aastast. Trassi pikkus on enam-vähem 1700 km.

Reeglid on äärmiselt karmid. Ei mingit abi teel, saatemasinaid, GPSi (satelliidi abil koha määramist), koerte vahetusi jne. Võib kasutada vaid tavalist kompassi. Seda kontrollitakse teel olevates 21–26 kontrollpostides, kuhu on toodud ka toit. Ööbimised on telgis magamiskotis, ei mingit varju koertele!

Nii koerte ajaja kui ka koerad peavad olema terved – sõidu lõpul on põhjalik dopingukontroll (uriini- ja vereproov) nii inimesele kui koertele. Kuna loomakaitseeltsid on seda retke tauninud, on loomade liigne kurnamine keelatud. Nii on ette nähtud kaks 8tunnist sundpeatust ning üks ööpäevanesõidupaus, mille aja valib ajaja.

Ühes rakendis on maksimumselt 16 koera, kuid mitte vähem kui 12. Finišijoonel ei tohi koerte arv olla alla viie. (Haigeid koeri on lubatud jätta trassile koos toiduga kütkes maha, need korjab üles rajateenistus.)

Võistlustrassi läbimise aeg sõltub paljus ilmastikust. Ideaalsetes tingimustes, nagu mullu, on selleks kulunud vaid

8 päeva, 22 tundi, 46 minutit ja 2 sekundit, rasketes tingimustes aga on võitjal läinud 20 päeva ja 15 tundi (1974).

Kõige kurvem võisollamees, kes kaotas pärast 14 päeva ja 19 tunni pikkust kihutamist vaid... ühe sekundiga (võitja rakendi juhtkoera nina pikuse võrra!). Muide, esikoht on väärt 68 571, teine 60 000 dollarit. Tänavu sai veel 30. koha saanu 1429 dollarit. Lõpetanuid on tavaliselt 60 kelgu ümber.

Antakse välja ka Punase Laterna auhind. Kõige kauem, 32 päeva, 15 tundi, 9 minutit ja 1 sekund oli teel John Schultz (1973).

Naistest on kuulsaim neljakordne võitja Susan Butcher, kes on püstitanud ka paar rajarekordit. Vanim võistleja on olnud erukolonel Norman Vaughan, kes on kaasa teinud 13 sõitu, viimati 86aastaselt.

Tänavu lumepuuduses

Tänavused võistlustingimused olid erakordselt karmid. Kui USA idaosas möllasid suured lumesajud, siis Alaskal valitsesid kesised lumeolud. Esimest korda kogu võistluste ajaloos lühendati trassi.

Traditsioonilises stardipaigas anti vaid sümboolne lähe, edasi laaditi rakendid autodele ja viidi tegelikku stardikohta. Sealgi olid lumeolud tavalisest kitsamad, õhutemperatuur püsis sula piiril.

Üheksa päeva pärast oli võitja selgunud: Norra tule-tõrjuja, Finnmarkslopeti kolmekordne tšempion Robert Sørlie saabus Nome'i linna kaheksa koeraga 9 päeva, 15 tunni ja 47 minutiga.

“Lõpus oli eriti raske – tuul, pakane, lumehanged!” kommenteeris esimene välismaalasest võitja. Tuulepuhangud küündisid ookeani lähedal 22 m/s, külma moodsa paarikümne pügala ümber.

AIN KALLIS

